

Kohtuasi C-518/23

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

10. august 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesgerichtshof (Saksamaa Liivabariigi kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

27. juuli 2023

Hageja ja kassaator:

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände
– Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.

Kostja ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

NEW Niederrhein Energie und Wasser GmbH

Põhikohtuasja ese

Tarbijakaitse – Reklaam – Elektri hind – Direktiiv 2005/29/EÜ – Artikli 7 lõige 1 ja lõike 4 punkt c – Teave hinna arvutamise viisi kohta

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimus

Kas hinna arvutamise viisi puudutav teave, mida ettevõtja on direktiivi 2005/29/EÜ artikli 7 lõike 1 ja lõike 4 punkti c kohaselt kohustatud tarbimisest oleneva hinna puhul esitama, peab olema selline, et tarbija saab selle teabe alusel iseseisvalt hinna arvutada, kui ta teab oma tarbimist?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv) (ELT 2005, L 149, lk 22, parandus ELT 2009, L 253, lk 18), eelkõige artikli 7 lõige 1 ja lõike 4 punkt c

Viidatud riigisisese õigusnormid

Ebaausat konkurentsi keelav seadus (UWG), eelkõige § 5a lõige 1 ja § 5b lõike 1 punkt 3

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Hageja on Saksamaal asuva 16 tarbijakaitsekeskuse katusorganisatsioon. Kostja on kogu Saksamaal tegutsev energiaettevõtja, kes tarnib elektrienergiat kodumajapidamistele, sealhulgas klientidele, kes ostavad kütteks kasutatavat elektrit öisel ajal elektrienergiat salvestava seadme jaoks. Tundidel, mil öisel ajal elektrienergiat salvestavat seadet võib laadida, müüb kostja neile klientidele elektrit madala tariifiga. See on soodsam kui muudel tundidel kohaldatav kõrge tariif. Kliendid, kellel on öisel ajal elektrienergiat salvestavad seadmed, kasutavad soojussalvestite laadimiseks madala tariifiga elektrit.
- 2 Olenevalt kohalikest oludest arvestatakse nende klientide puhul kütteks kasutatava elektri ja elektri, mida ei kasutata kütteks, tarbimine eraldi või koos. Ühise arvestuse puhul kasutatakse kahetariifset arvestit, millel on kaks ajamit. Ühe ajamiga registreeritakse elektritarbimine tundidel, mil öisel ajal elektrienergiat salvestavat seadet võib laadida, madala tariifiga, teise ajamiga registreeritakse elektritarbimine muudel tundidel kõrge tariifiga. Siiski tarnitakse madala tariifi kehtimise ajal lisaks kütteks kasutatavale elektrile ka elektrit, mida ei kasutata kütteks ja mida ei saa eraldi arvestada. Mõned jaotusvõrguettevõtjad määravad elektritarbijatele seetõttu niinimetatud kompenseeriva lisakoguse (edaspidi ka „lisakogus“), millega kindlasummaliselt arvestatakse osa madala tariifiga mõõdetud elektritarbimisest kõrge tariifi järgi. Kostja kannab lisakoguse, mille võrguoperaatorid on kindlaks määranud, üle oma klientidele. Kostja asukohas olev kohalik võrguoperaator määrab talle 25% suuruse lisakoguse.
- 3 Kostja märgib oma tüüptingimustes, millest teadasaamist peab klient internetis tellimise käigus neile klõpsates kinnitama, et kohalik võrguoperaator määrab kindlaks tunnid, mil öisel ajal elektrienergiat salvestavat seadet võib laadida, ja lisakoguse. Lisaks annab kostja teada, millised tunnid, mil öisel ajal elektrienergiat salvestavat seadet võib laadida, ja millise ajavahemiku, mil kehtib

madal tariif, on kohalik võrguoperaator oma asukohas kindlaks määranud, ning märgib, et viimane on kindlaks määranud 25% suuruse lisakoguse.

- 4 Oma veebisaidil pakub kostja elektritariifide kalkulaatorit, mida saavad kasutada ka need kliendid, kes ostavad kütteks kasutatavat elektrit ja kellel on kahetariifne arvesti. Tariifikalkulaatorisse peavad nad sisestama oma sihtnumbri ning tarbimiskogused kõrge ja madala tariifi kehtimise ajal. Kliendid saavad protsessi lõpus tariifipakkumuse, millega nad võivad nõustuda.
- 5 Hageja vaidleb vastu tariifiettepanekutele, mis on genereeritud kostja tariifikalkulaatoriga. Näidatud koguhind on liiga madal, sest selles ei võeta arvesse lisakogust.
- 6 Hageja palub kohustada kostjat mh hoiduma kütteks kasutatava elektri reklaamimisest või reklaamida laskmisest pakkumuse tegemisega, kusjuures ta jätab tarbija kogu tellimise käigus sõnaselgelt teavitama konkreetsest lisakogusest kütteks kasutatava elektri ja elektri, mida ei kasutata kütteks, ühise arvestuse korral kahetariifse arvestiga (edaspidi „tegevusest hoidumise nõue“).
- 7 Tegevusest hoidumise nõudega vaidleb hageja vastu kostja reklaamile selle veebisaidil, millega pakutakse kütteks kasutatavat elektrit, ilma et oleks sõnaselgelt viidatud „kütteks kasutatava elektri arvestusviisi puhul konkreetsele lisakogusele“. Tellimisprotsessi ühelgi etapil ei ole märgitud kohaldatava lisakoguse protsenti. Ainult kostja tüüptingimustes viidatakse 25% suurusele lisakogusele seoses madala ja kõrge tariifi vahelise vahega. Kostja ei teavita tarbijat tellimisprotsessi raames, mis hõlmab tariifikalkulaatori kasutamist, lisakoguse protsendimäärast, mille võrguoperaator on kindlaks määranud ja mille kostja kannab edasi konkreetsele sihtnumbrile, mille klient on märkinud.
- 8 Landgericht (esimese astme kohus) jättis hagi rahuldamata. Oberlandesgericht (liidumaa kõrgeim kohus) jättis apellatsioonkaebuse, mille hageja selle peale esitas, rahuldamata.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 9 Tegevusest hoidumise nõue tuleb rahuldada, kui teave, mille kostja peab UWG § 5a lõike 1 ja § 5b lõike 1 punkti 3 (direktiivi 2005/29 artikli 7 lõige 1 ja lõike 4 punkt c) alusel hinna arvutamise viisi kohta esitama, peab „olulise teabena“ sisaldama asjaomase kliendi suhtes kohaldatava lisakoguse protsendimäära.
- 10 UWG § 5a lõike 1 kohaselt toimib ebaausalt isik, kes eksitab tarbijat või muud turuosalist, jättes talle esitamata olulise teabe, (punkt 1) mida tarbija või muu turuosaline asjaolusid arvestades vajab, et teha teadlik tehinguotsus, ja (punkt 2) mille esitamata jätmine võib mõjutada tarbijat või muud turuosalist tegema tehinguotsust, mida ta muidu ei oleks teinud. UWG § 5a lõike 3 kohaselt tuleb selle hindamisel, kas olulist teavet varjati, arvesse võtta järgmist: (punkt 1) ruumilised või ajalised piirangud, mis tulenevad kaubandusvõtteks valitud

kommunikatsioonivahendist, ja (punkt 2) kõik meetmed, mida ettevõtja on võtnud, et teha teave tarbijale või muule turuosalisele kättesaadavaks muul viisil kui kaubandusvõtteks valitud kommunikatsioonivahendi abil. Nende sätetega võetakse üle direktiivi 2005/29 artikli 7 lõiked 1–3 koostoimes artikli 2 punktiga k.

- 11 UWG § 5b lõikes 1 on loetletud teave, mida peetakse – kui see ei tulene otseselt asjaoludest – oluliseks UWG § 5a lõike 1 tähenduses, kui kaupu või teenuseid saab viitega nende omadustele ja hinnale pakkuda kasutatud kommunikatsioonivahendile kohasel viisil nii, et keskmine tarbija saab tehingu sõlmida. Selle sättega võetakse üle direktiivi 2005/29 artikli 7 lõige 4 koostoimes artikli 2 punktiga i. See teave hõlmab UWG § 5b lõike 1 punkti 3 kohaselt koguhinda või juhtudel, kui sellist hinda ei ole võimalik kauba või teenuse olemuse tõttu eelnevalt arvutada, hinna arvutamise viisi ning vajaduse korral täiendavaid veo-, tarne- ja kohaletoimetamiskulusid, või juhtudel, kui neid kulusid ei ole võimalik eelnevalt arvutada, asjaolu, et sellised lisakulud võivad tekkida. See säte põhineb direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 4 punktil c.
- 12 Elektrienergia müüki, mida kostja tarbijatele reklaamib, pakutakse UWG § 5b lõike 1 kohaselt nii, et keskmine tarbija saab tehingu sõlmida.
- 13 Saksa seadusandja otsustas direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 4 ülevõtmisel direktiivis kasutatud mõiste „ostukutse“ ümber sõnastada selliselt, et kaupu või teenuseid pakutakse nii, et see võimaldab keskmisel tarbijal tehingu sõlmida. UWG § 5b lõike 1 direktiiviga kooskõlas oleva tõlgenduse kohaselt on pakkumuse olemasoluks selle sätte tähenduses piisav, kui on olemas ostukutse direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 4 tähenduses. Euroopa Kohtu praktika kohaselt on see nii, kui teave reklaamitava toote ja selle hinna kohta on tarbijale piisav ostuotsuse tegemiseks, ilma et oleks vajalik, et kommertsteadaandega pakutakse ka tegelikku võimalust toode osta või et kommertsteadaanne esitatakse selle võimaluse kontekstis (vt 12. mai 2011. aasta kohtuotsus Ving Sverige, C-122/10, EU:C:2011:299, punkt 33). Tehinguotsus on direktiivi 2005/29 artikli 2 punkti k (UWG § 2 lõike 1 punkt 1) kohaselt tarbija mis tahes otsus selle kohta, kas, kuidas ja millistel tingimustel ostu sooritada; Euroopa Kohtu praktika kohaselt hõlmab see ka otsust, mis on omandamisotsusega vahetult seotud ehk siis eelkõige otsust kauplusse siseneda (vt 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Trento Sviluppo ja Centrale Adriatica, C-281/12, EU:C:2013:859, punkt 36), ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates müügiportaali käivitamist internetis.
- 14 Kostja vaidlusalune reklaam kujutab endast ostukutset ja seega pakkumust UWG § 5b lõike 1 tähenduses. Tarbija saab kostja tariifikalkulaatorit kasutades olulise teabe, mida ta vajab, et teha tehinguotsus sõlmida kostjaga elektrienergia tarneleping. Kostja veebisaidil on tarbijal tariifide arvutamise tulemuse alusel isegi võimalik sõlmida temaga otse elektrienergia tarneleping. Kuna asjaomane tehinguotsus tehakse juba tellimisprotsessi algatamisel, siis ei ole kostja tüüptingimustes olev viide lisakogusele, millest ta tarbijale selle tellimisprotsessi

raames teada annab, ainuüksi juba ajalistel põhjustel sobiv tema teavitamiskohustuse täitmiseks.

- 15 Kostja peab käesolevas asjas seetõttu põhimõtteliselt juba ostukutsega andma hinna arvutamise viisi puudutavat teavet direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 1 ja lõike 4 punkti c (UWG § 5a lõige 1, § 5b lõike 1 punkt 3) kohaselt.
- 16 Elektrienergia tarnimise eest makstavat (kogu) hinda ei saa toote olemuse tõttu eelnevalt arvutada, kuna see oleneb tegelikult tarbitud elektrienergia kogusest. Tegelikult tarbitud elektrienergia kogus võib erineda elektrienergia kogusest, mille tarbija sisestab kostja tariifikalkulaatorisse.
- 17 Käesoleval juhul tekib küsimus, millele ei saa vastata ilma kahtluseta, nimelt kas direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 1 ja lõike 4 punkti c alusel esitatav hinna arvutamise viisi puudutav teave tarbimisest oleneva hinna puhul peab olema selline, et kliendil on selle teabe alusel võimalik hinda iseseisvalt arvutada, kui ta teab oma tarbimist.
- 18 Euroopa Kohtu praktika kohaselt kuuluvad hinna arvutamise viisi hulka lõpphinna arvutamise viis ning vajaduse korral täiendavad kulud või teave selle kohta, et nende kulude tasumist võidakse nõuda tarbijalt (vt 12. mai 2011. aasta kohtuotsus Ving Sverige, C-122/10, EU:C:2011:299, punkt 65). Sellega seoses peab liikmesriigi kohus kontrollima, kas lõpphinna arvutamise viisi väljajätmine ei takista tarbijal teha teadlikku tehinguotsust ning ei pane tarbijat seega tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei teeks. Samuti peab kohus võtma arvesse kasutatud kommunikatsioonivahendi olemuslikke piiranguid, toote olemust ja omadusi ning teisi meetmeid, mida ettevõtja on tegelikult võtnud, et teave tarbijale kättesaadavaks teha (vt 12. mai 2011. aasta kohtuotsus Ving Sverige, C-122/10, EU:C:2011:299, punktid 65–72, ja 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Canal Digital Danmark, C-611/14, EU:C:2016:800, punktid 58 ja 62–64).
- 19 Tarbijal on vaja teada konkreetset lisakoguse protsendimäära, et teha teadlik otsus, ja selle teabe esitamata jätmise võib sundida teda tegema tehinguotsust, mida ta muidu ei oleks teinud.
- 20 UWG § 5a lõike 1 punktides 1 ja 2 (direktiivi 2005/29 artikli 7 lõige 1) ette nähtud tingimused, mille kohaselt vajab tarbija talle esitamata jäetud teavet olenevalt asjaoludest, et teha teadlik otsus, ja et selle teabe esitamata jätmise võib viia tarbija tehinguotsuse tegemiseni, mida ta muidu ei oleks teinud, on täiendavad asjaolud, mida tuleb iseseisvalt kontrollida.
- 21 Mõned jaotusvõrguettevõtjad määravad elektritarnijatele lisakoguse. Lisakoguse protsendimäära suurus oleneb niisiis võrguoperaatori otsusest. Lisaks tuleb kassatsiooniastmes arvesse võtta hageja väidet, mis on vaidluse all ja mille kohaselt ei kanna kõik elektritarnijad võrguoperaatori määratud lisakogust üle klientidele. Seega on UWG § 5a lõike 1 punktides 1 ja 2 sätestatud muud tingimused käesoleval juhul täidetud, kuna alles kostja poolt hinna arvutamisel arvesse võetud lisakoguse protsendimäär võimaldab võrrelda kostja pakkumust

teiste elektritarbijate pakkumustega. See kehtib muuhulgas isegi siis, kui kõik elektritarbijad kannavad võrguoperaatori määratud lisakoguse üle klientidele ühtemoodi, kuna võib olla kaks konkureerivat pakumust, millest ühel on soodsam hind madala tariifi puhul ja teisel soodsam hind kõrge tariifi puhul. Siis oleneb (ka) lisakoguse protsendi(määra)st, milline pakumust on tarbijale soodsam.

- 22 Ei ole kindlaks tehtud ega ilmne, et kostja suhtes, kes teeb oma veebisaidil reklaami tariifikalkulaatorit kasutades, kehtivad tema kasutatud kommunikatsioonivahendiga seotud piirangud.
- 23 Käesolevas kohtuasjas tekib küsimus, millele ei saa kahtluseta vastata, kuidas tuleb tõlgendada kriteeriumi „hinna arvutamise viis“ direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 1 ja lõike 4 punkti c (UWG § 5a lõige 1 ja § 5b lõike 1 punkt 3) tähenduses. Eelotsuse küsimusega soovitakse selgitada, kas teave, mille ettevõtja peab esitama hinna arvutamise viisi kohta tarbimisest oleneva hinnakujunduse puhul, peab olema selline, et klient saab selle teabe põhjal iseseisvalt hinna arvutada, kui ta teab oma tarbimist.
- 24 Sõnastus „hinna arvutamise viis“ võimaldab tõlgendust, mille kohaselt piisab sellest, kui ettevõtja esitab üksnes üldise teabe hinna arvutamise seisukohast oluliste elementide ja hinna arvutamise üksikasjade kohta. Kuivõrd Euroopa Kohus on otsustanud, et kohustus esitada teavet hinna arvutamise viisi kohta puudutab ka lõpphinna arvutamise viisi (vt 12. mai 2011. aasta kohtuotsus Ving Sverige, C-122/10, EU:C:2011:299, punkt 65), ei ole ka selline tõlgendus sellega alusest saadik vastuolus.
- 25 Direktiivi 2005/29 eesmärk tagada tarbijakaitse kõrge tase (vt direktiivi 2005/29 põhjendused 5 ja 6 ning artikkel 1; 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Canal Digital Danmark, C-611/14, EU:C:2016:800, punkt 25 jj ning punkt 62) võiks rääkida selle poolt, et teave peab võimaldama tarbijal hinda välja selgitada. Direktiivis 2005/29 ei ole aga mõistet „hinna arvutamise viis“ täpsustatud.
- 26 Ka direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 4 punkti c õiguslik kontekst võib rääkida oletuse vastu, et piisab üldisest viitest arvesse võetavale lisakogusele. Sellest tulenevalt on täiendavate veo-, kohaletoimetamise või postikulude puhul, mida ei ole põhjendatult võimalik eelnevalt arvutada, piisav teave selle kohta, et võidakse nõuda selliste täiendavate kulude tasumist. See osa õigusnormist ei puuduta siiski teavet hinna arvutamise viisi kohta (vt kohtujurist Mengozzi ettepanek kohtuasjas Citroën Commerce, C-476/14, EU:C:2015:814, punkt 73). See võib viidata sellele, et selle kohta on vaja lisateavet. Käesolevas asjas ei ole vaidluse all mitte lisakulud, vaid lõpphinna arvutamise viis.
- 27 Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et teabe esitamata jätmine seab tingimuseks, et teave kuulub ettevõtja tegevus- ja vastutusvaldkonda või ettevõtja saab seda mõistlike jõupingutustega hankida. See võtab arvesse asjaolu, et teavitamiskohustus piirab ettevõtlusvabadust (Euroopa Liidu põhiõiguste harta

artikkel 16) ja peab seega olema proportsionaalne. On tõsi, et direktiivi 2005/29 artikli 7 lõikes 3 on sätestatud üksnes ettevõtja kasutatava kommunikatsioonivahendi ruumilised ja ajalised piirangud, mitte aga teabe kättesaadavus või hankimine. Kui seda aspekti aga täielikult eirata, peaks ettevõtja sellistel juhtudel hoiduma sellisest ostukutse vormis tehtavast reklaamist ja kasutama muid reklaamivorme. Apellatsioonikohus kui asjaolusid sisuliselt hindav kohus ei leidnud siiski, et kostjal ei ole võimalik saada teavet lisakoguse protsendimäärade kohta. Kuigi ta märkis apellatsioonimenetluses tehtud kohtuotsuses, et kostjal ei ole võimalik märkida konkreetset lisakogust, ei ole siiski kindlaks tehtud, milliseid jõupingutusi peaks kostja tegema, et koondada andmebaasi lisakoguse protsendimäärad, kuivõrd need on talle juba teada, ja täiendada talle veel teadmata protsendimäärasid, küsides teavet asjaomastelt jaotusvõrguettevõtjatelt ning hoida teavet ajakohasena.

TÖÖDOKUMEN